

Türkiye Doğası

Bülent Gözcelioğlu

Yediyuurlar

Sonbaharın gelmesiyle birlikte soğumaya başlayan havalar ve yaklaşan kış mevsimi dolayısıyla herkes kış hazırlıkları yapar. Kazaklar, montlar, botlar, yağmurluklar çıkarılır. Bunun yanında yalnızca insanlar değil, doğadaki canlılar da kış hazırlıkları yapar. Bazıları kış için yiyecek depolarken, bazıları daha uygun ortamlara göç eder. Bazıları da hibernasyon denen kış uykusuna girer. Burada amaç, olumsuz koşulları kolayca atlatmak. Kış uykusu daha çok memeli hayvanlarda görülür. Ülkemizde de kış uykusuna giren memeli hayvanlar var. Bunlardan bir tanesi yediyuurlar olarak bilinen *Glis glis*, diğeri de ağaçyediyuuru ya da hasancık olarak bilinen *Dryomys nitedula*. Her iki tür de kemiriciler takımının üyesi.

Yediyuurlar, 15-20 cm boyları ve vücut yapılarıyla sincaba benzerler ve uzun püsküllü kuyruklarıyla dikkat çekerler. Ancak, göz çevrelerindeki siyah halkayla onlardan hemen ayrılırlar. Ağaçyediyuurlarıysa, yediyuurların yarısı kadar büyüklükte olur. Bunların da gözlerinin çevresinde kulak açıklığına kadar uzanan siyah bir bant bulunur. Yediyuurların sırtları grimsi siyah renkteyken, ağaçyediyuurlarının sırt kısımları grimsi kahverengi ya da sarımsı kahverengi olur. Her iki türün karın kısımlarıysa soluk sarı renktedir.

Her iki tür de etkinliklerini gece yaptıklarından, vücutlarında gece yaşamının kolaylaşması için bazı uyumlar gelişmiş. Örneğin, uzun bıyıklarından dolayı karanlıkta çevrelerini kolayca kontrol edebilirler. Kulakları da vücutlarına göre büyük olduğundan sesleri daha kolay alabilirler. Ayrıca, ağaç dallarında hızlı hareket

Ağaçyediyuuru ya da Hasancık olarak bilinen *Dryomys nitedula*.
Fotoğraf: Bülent Gözcelioğlu

etmeyi ve dengeyi sağlamaya yarayan uzun ve püsküllü kuyrukları da bulunur. Bunun yanında ilginç bir özelliği de parmaklarının durumları. Ön ayaklarında dört, arka ayaklarında beş parmak bulunur. Ancak, ön ayaklarında bir parmak eksik değil, daha iyi tutunmak için arkaya kaymış durumdadır. Önden bakıldığında dört parmak olarak görünür. Diğer parmaklar da tırmanmayı kolaylaştırmak için içe doğru bükülmüştür. Her iki türün arka bacak kasları güçlü olup çok yükseğe ve daldan dala sıçrayabilirler. Yediyuurlar, 7-10 metre kadar sıçrayabilirken, ağaçyediyuurları 2 metre kadar sıçrayabilir.

Ormanlık yerlerde, özellikle geniş ve kalın yapraklı ağaçların oluşturduğu ormanlarda, parklarda, bahçelerde meyve bahçelerinde ve üzüm bağlarında yaşarlar. Yuvalarını genellikle ağaçlara küre biçiminde yaparlar. Ağaçkakan gibi kuşların önceden yaptıkları yuvalara da yerleşirler. Yalnızca ağaçlarda değil, kayalık yerlerdeki boşluklarda, ağaç köklerinin altın-

daki oyuklarda, saman ya da kuru yaprak yığınlarının altında, tavan arasında, atık kutuların arasında da yaşarlar. Yediyuurlar yüksekliği 2000 metreye kadar olan her yerde yaşayabilirken, ağaçyediyuurları 3500 metre yükseklikteki yerlere kadar çıkabilirler. Yediyuurlar yalnızca Karadeniz ve Marmara Bölgesi'nde, ağaçyediyuurlarıysa ülkemizin her yerinde uygun habitatlarda yaşarlar.

Kış Uykusu

Her iki tür de kış uykusuna girmeden önce bolca kilo alır. Bunun için de yaz boyunca bulabildikleri her şeyi yerler. Elma, armut, erik, üzüm, kiraz, çilek, meyve tohumları, fındık, meşe palamudu, böcek, kuş yumurtası gibi çok çeşitli besinlerle beslenirler. Sonbahar geldiğinde vücut ağırlığı normalin iki katı kadar olur. Bu fazlalığı, vücutlarına yağ olarak depolarlar. Sonbaharda, toprakta açtıkları oyuklarda, kaya yarıklarında ve ağaç kovuklarında kış uykusuna girerler. Kış uykusuna girerken başlarını karınlarına doğru çekerek yuvarlak bir biçim alırlar. Kış uykusu sırasında vücut etkinliklerinin çoğu durur. Normalde vücut sıcaklıkları 36°C'ye yakın kış uykusu sırasında bu sıcaklık çok düşer. Hemen hemen çevre sıcaklığıyla aynı olur. Aynı biçimde, kalp atışları da çok düşer. Ancak, yaşamsal etkinlikleri devam eder. Genellikle ekim - kasım ayları gibi girdikleri kış uykusundan, nisan - mayıs ayları gibi uyanırlar. Uyandıktan sonra yaz barınakları olan ağaç kovukları ve kuş yuvalarına geçerler ve kışa kadar bu barınakları kullanırlar. Yediyuurların denmesinin nedenleri ise, kış uykularının yaklaşık 7 ay kadar sürmesi. Bazı araştırmacılara göre yedi tanesinin bir araya gelip kış uykusuna yatması.

Yediyuurlar olarak bilinen *Glis glis*.
Fotoğraf: Bülent Gözcelioğlu

Kaynaklar
Nowak R., M., and Paradiso J.L., Walker's Mammals of the World, London 1983
Feldhamer G., et al., Mammalogy., London England 1999